

**Presentació de la campanya de sensibilització
“Gràcies als petits gestos i a la recollida selectiva
de la fracció orgànica, cuidarem encara més el
medi ambient”**

Dossier de premsa
Barcelona, 21 d'octubre de 2009

La fracció orgànica dels residus municipals (FORM)

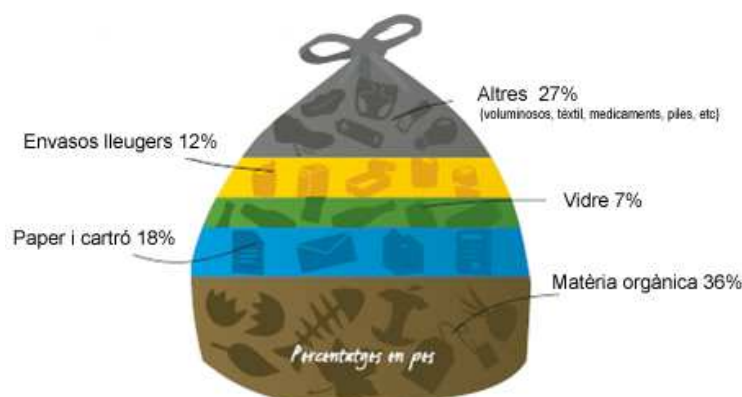
Què és?

La FORM és la fracció orgànica dels residus municipals, és a dir, les restes de menjar i restes vegetals generades a les llars. Quan parlem de residus orgànics ens referim a les restes de fruita i verdura, restes de carn i peix, paper de cuina i tovalloons, closques d'ou, restes d'infusions i restes de jardineria de mida petita (no poda).

La fracció orgànica és fàcilment degradable pels microorganismes. Per això, és necessari recollir-la i gestionar-la al més ràpid possible, per tal d'evitar la generació de lixiviats (líquids a causa de la fermentació) i de males olors.

La generació de fracció orgànica a Catalunya

L'any 2008 Catalunya va generar 4.276.093,69 tones de residus municipals, de les quals es calcula que el 36% són residus orgànics, donat que la composició d'una bossa de residus barrejats generats en una llar catalana és la següent¹:

Així, l'any 2008 es van generar a Catalunya aproximadament 1.539.394 tones de residus orgànics municipals.

Els beneficis de la recollida selectiva de la fracció orgànica

Hi ha diversos motius que justifiquen la importància de recollir separatament els residus orgànics:

Estalvi de recursos i millora de la qualitat del sòl

El reciclatge de la matèria orgànica permet, gràcies als processos de compostatge i digestió anaeròbia, l'obtenció final d'un compost que s'utilitza com a adob per a l'agricultura i la jardineria, cosa que permet estalviar adobs als usuaris. D'altra banda, la utilització d'aquest compost aporta matèria orgànica en el sòl agrícola, millorant la seva fertilitat i porositat. Aquest enriquiment del sòl també suposa una major retenció d'aigua i d'estalvi d'adobs minerals, retenint nutrients i evitant que es perdin sòl avall.

¹ Font: Estudi de composició dels residus, Agència de Residus de Catalunya, 2006.

Reducció de males olors i lixiviats i allargament de la vida útil de les instal·lacions

La recollida selectiva de la fracció orgànica i el seu posterior tractament redueix l'entrada de residus biodegradables en els dipòsits controlats, reduint els problemes d'emissions gasoses, olors i generació de lixiviats que generen aquests residus, donant també compliment així a la Directiva comunitària que determina la disminució de l'abocament de residus biodegradables en els dipòsits controlats.

A més, l'arribada de menys residus orgànics allarga la vida útil d'aquestes instal·lacions i la necessitat de realitzar noves infraestructures de tractament finalistes.

Disminució de l'emissió de gasos implicats en l'efecte d'hivernacle

La fermentació dels residus orgànics en els dipòsits controlats provoca una emissió de diòxid de carboni (CO₂) i metà (CH₄), que són gasos responsables de l'escalfament de l'atmosfera.

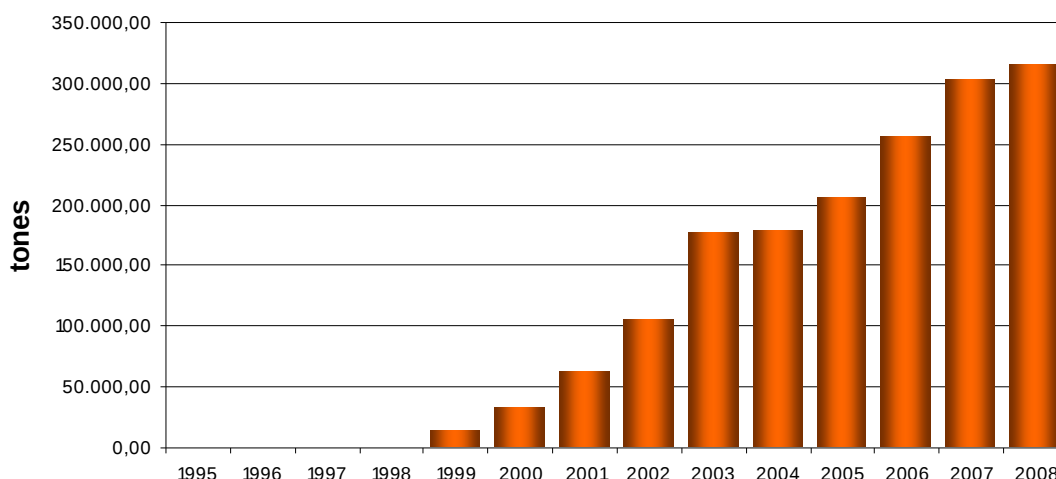
Per tant, la recollida separada de la matèria orgànica i el seu tractament en les instal·lacions pertinents contribueix a mitigar el canvi climàtic i l'escalfament del planeta.

La recollida selectiva de la fracció orgànica dels residus municipals

Estat actual

Es calcula que el 36% dels residus que generem són residus orgànics i l'Agència de Residus es fixa com a objectiu recuperar el 55% d'aquests el 2012. L'any 2008 vam recollir selectivament el 20,5% dels residus orgànics generats, és a dir, 315.804 tones. Això suposa una consolidació de la tendència a l'alça en la separació d'aquest residu per part de la ciutadania, donat que hi ha hagut un increment del 4,5% respecte de 2007.

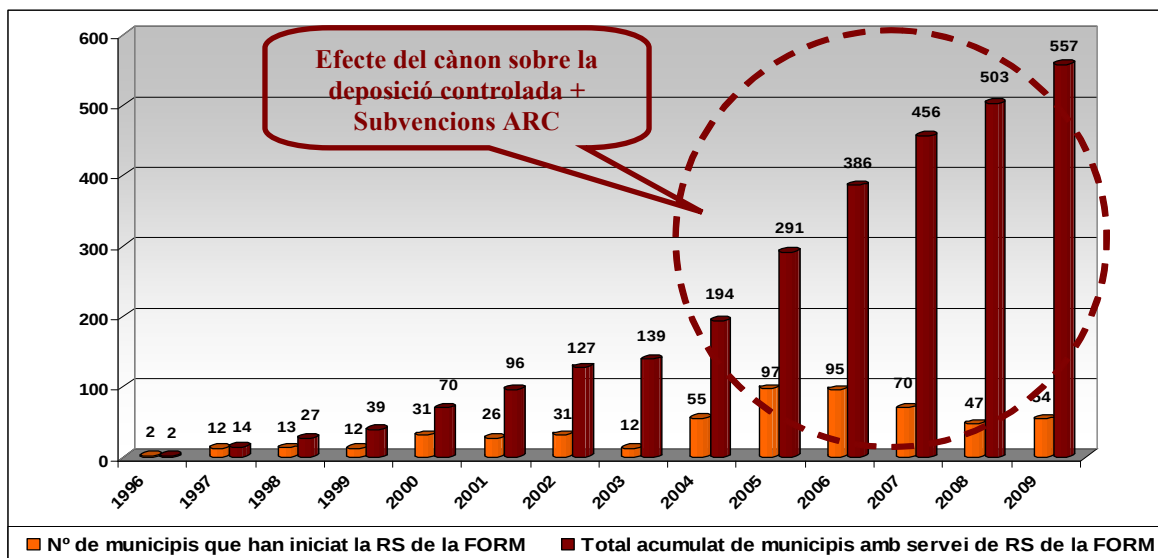
RECOLLIDA SELECTIVA D' ORGÀNICA

Actualment, en 557 municipis catalans, dels 946 existents, es recull selectivament la fracció orgànica dels residus municipals. Això representa un 59% dels municipis. S'estima que el nombre d'habitants que disposa del servei de recollida selectiva de la matèria orgànica en aquests municipis és de 3.880.000, als quals cal sumar els

1.615.908 habitants de la ciutat de Barcelona, que inicia el servei el proper 1 de novembre.

La majoria dels municipis que encara no han iniciat la recollida selectiva dels residus orgànics, concretament el 80%, tenen menys de 2.000 habitants.

L'evolució de la recollida selectiva de la fracció orgànica

La Llei 6/1993, reguladora dels residus, va establir l'obligatorietat de la recollida selectiva de la fracció orgànica dels residus municipals en els municipis catalans de més de 5.000 habitants. Aquesta Llei va ser una aposta forta per a la recollida separada d'aquests residus i va afavorir l'inici de la construcció d'instal·lacions de tractament dels residus orgànics per transformar-los en compost.

Els primers municipis que van implantar la recollida selectiva de la matèria orgànica a Catalunya van ser Torrelles de Llobregat i Molins de Rei i ho van fer l'any 1996.

La Llei 16/2006, de finançament de les infraestructures de gestió dels residus i del cànon sobre la disposició del rebuig dels residus, va crear el cànon que grava la destinació dels residus municipals en les instal·lacions de dipòsit controlat i estableix un retorn pels ens locals en funció dels resultats de la recollida selectiva i recuperació dels materials. Aquest gravamen, que es configura com un impost ecològic, s'ha mostrat com un instrument eficaç per al foment de la prevenció (generar menys residus) i del màxim aprofitament dels residus, i ha suposat un impuls fonamental de la recollida selectiva de la fracció orgànica arreu de Catalunya.

La nova normativa, aprovada per unanimitat al Parlament l'estiu de 2008, preveu l'obligatorietat de tots els municipis catalans, independentment del seu nombre d'habitants, a recollir selectivament la matèria orgànica. És per aquest motiu que l'Agència de Residus de Catalunya està donant suport als ens locals per tal que puguin exercir les seves competències en aquest àmbit. Els diferents municipis han elaborat un Pla de desplegament de la recollida selectiva de la fracció orgànica, fent servir els sistemes de separació i recollida que siguin més eficients i adequats en el seu àmbit territorial, i l'han entregat a l'Agència de Residus que els avaluarà fins al 31 de

desembre de 2009 per tal d'aprovar-los. El 84% dels ens locals han fet entrega del Pla de desplegament i a la resta se'ls ha demanat la informació que els manca.

Un cop l'Agència de Residus hagi aprovat els diferents plans de desplegament, els municipis hauran d'iniciar la seva aplicació. Els municipis que no iniciïn la recollida selectiva de la matèria orgànica tal com preveu el seu Pla de desplegament aprovat, i que disposin en el seu àmbit territorial d'una instal·lació de tractament, hauran de pagar un cànon addicional de 10 euros per tona en el destí final dels seus residus a partir de l'1 de gener de 2010.

Previsió de l'evolució de la implantació territorial en els propers anys

Els municipis de més de 5.000 habitants en què actualment no es recull selectivament la fracció orgànica en tota la població, així com els que encara no han iniciat aquest servei de recollida, tenen previst fer una implantació en la totalitat del seu municipi al llarg de 2010. En els casos en què no existeixi una planta de tractament en l'àmbit territorial del municipi, s'implantarà la recollida de la fracció orgànica d'acord amb el calendari previst per a la disponibilitat de la infraestructura.

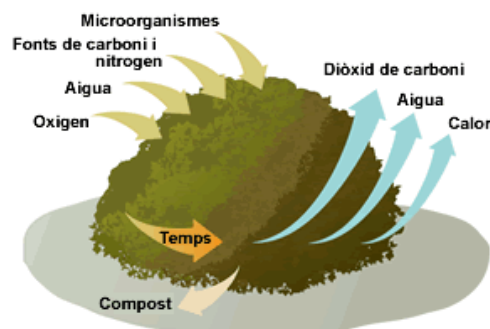
Pel que fa als municipis d'entre 2.000 i 5.000 habitants, la majoria també preveuen implantar la recollida selectiva d'aquest residu a la totalitat de la població durant l'any 2010.

Per a la resta de municipis més petits, de menys de 2.000 habitants, la previsió és a mig termini, però es preveu que per a l'any 2012 la majoria tindran implantat el servei.

El tractament de la fracció orgànica dels residus municipals

El procés de tractament de la fracció orgànica

Existeixen dos tipus de tractament de la fracció orgànica (restes de menjar i restes vegetals de mida petita) dels residus municipals: el compostatge i la digestió anaeròbia. El compostatge és un procés biològic aerobi (amb presència d'oxigen) que, sota condicions de ventilació, humitat i temperatura controlades transforma els residus orgànics en un producte anomenat compost que pot ser utilitzat com a adob orgànic. Aquest procés de descomposició es basa en l'activitat de microorganismes com els fongs i els bacteris. La durada del procés de compostatge pot oscil·lar, depenent de diversos factors (sistema, tecnologia, disponibilitat d'espai, etc.), entre 10 i 16 setmanes.

La digestió anaeròbia és un procés biològic que té lloc en absència d'oxigen, en què part de la matèria orgànica dels residus orgànics es transforma per l'acció dels microorganismes, en una mescla de gasos (biogàs), constituït principalment per metà i diòxid de carboni i altres gasos en petites quantitats (amoníac, hidrogen, sulfur d'hidrogen, etc.). Es tracta d'un procés complex en què intervenen diferents grups de microorganismes.

El biogàs generat és útil per a la combustió i generació de calor i/o energia elèctrica. Un metre cúbic de biogàs conté l'energia equivalent a uns 0,6 l de gasoil.

Les instal·lacions de tractament de la fracció orgànica

La primera planta que es va construir per tractar la fracció orgànica dels residus municipals va ser la planta de compostatge de Torrelles de Llobregat (Baix Llobregat), l'any 1996. I en els anys següents es van posar en marxa instal·lacions de compostatge a Botarell (Baix Camp), Castelldefels (Baix Llobregat), Santa Coloma de Farners (Selva), Jorba (Anoia) i Granollers (Vallès Oriental). El 2003 es va clausurar la planta de Granollers, i el 2008 la de Castelldefels.

Des de l'any 2000, han entrat en funcionament diverses plantes de tractament de la fracció orgànica dels residus municipals arreu del territori: al Segrià, a l'Urgell, a l'Alt Urgell, al Pallars Jussà, a la Garrotxa, al Bages, al Gironès, a l'Alt Empordà, al Vallès Occidental, al Garraf, al Montsià i a la Conca de Barberà.

Actualment Catalunya disposa de 20 plantes en servei de tractament de la fracció orgànica. Divuit d'elles realitzen el procés de compostatge (transformació de les restes de menjar en compost que s'utilitza com a adob en aplicacions agrícoles), i dos d'elles realitzen també el procés de digestió anaeròbia (obtenció de biogàs com a conseqüència de la maduració de les restes de menjar per transformar-lo en energia elèctrica).

Avui, Catalunya disposa del primer Pla territorial sectorial d'infraestructures de residus municipals, que racionalitza la distribució en el territori de les plantes de tractament seguint criteris de proximitat i suficiència i que impulsa l'Agència de Residus de Catalunya. El Pla preveu 9 intervencions de millora en les plantes de Santa Coloma de Farners (on ja s'està actuant), Torrelles, Terrassa, Sant Cugat del Vallès, Jorba, Botarell, Mas Barberans, Montoliu i la Seu d'Urgell.

ACTUACIONS DE MILLORA EN PLANTES DE TRACTAMENT DE FORM	
Santa Coloma de Farners (Selva)	En fase d'obres
Torrelles de Llobregat (Baix Llobregat)	
Terrassa (Vallès Occidental)	
Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)	
Jorba (Anoia)	
Botarell (Baix Camp)	
Mas de Barberans (Montsià)	
Montoliu de Lleida (Segrià)	
La Seu d'Urgell (Alt Urgell)	

D'altra banda, el Pla també preveu la construcció de noves instal·lacions per tractar la totalitat de la fracció orgànica generada a les llars catalanes. Per això el Pla preveu la construcció de 9 noves instal·lacions: una d'elles, Granollers, que està ara en fase de

posada en marxa, una altra, Hostalets de Pierola, a Vacarisses i a Pedret i Marzá. Actualment totes tres estan en fase d'obres. També es van construir instal·lacions per al tractament de la matèria orgànica al Garraf – Alt Penedès, al Vallès Oriental, al Gironès, a Osona – Ripollès i a l'àmbit de les Terres de l'Ebre.

ACTUACIONS DE NOVA CONSTRUCCIÓ EN PLANTES DE FORM	
Granollers (Vallès Oriental)	En fase de posada en marxa
Hostalets de Pierola (Anoia)	En fase de construcció
Vacarisses (Vallès Occidental)	En fase de construcció
Pedret i Marzá (Alt Empordà)	En fase de construcció
Garraf – Alt Penedès	
Vallès Oriental	
Gironès	
Osona – Ripollès	
Baix Ebre – Priorat – Ribera d'Ebre – Terra Alta	

Així, un cop finalitzi l'execució del Pla territorial d'infraestructures de residus municipals, aproximadament l'any 2013, Catalunya disposarà de 29 instal·lacions modernes i eficients per tractar la fracció orgànica dels residus municipals, mitjançant el procés de compostatge i de digestió anaeròbica. Aquesta ferma aposta pel tractament i l'aprofitament dels residus suposa una inversió d'aproximadament 113 milions d'euros del Departament de Medi Ambient i Habitatge, que finança la construcció de les infraestructures a través de l'Agència de Residus de Catalunya.

La recollida selectiva de la fracció orgànica a Espanya i Europa

La recollida selectiva de la fracció orgànica a Espanya

Dins l'Estat espanyol, Catalunya és sens dubte la comunitat autònoma capdavantera pel que fa a la recollida selectiva i tractament dels residus orgànics municipals (restes de menjar i restes vegetals).

La recollida selectiva de la fracció orgànica dels residus municipals va iniciar-se a Catalunya l'any 1996. En aquelles mateixes dates també Córdoba (Andalusia) i la Mancomunitat de Montejurra (Navarra) van iniciar la recollida separada de les restes de menjar, apostant per un model de recollida que no va reportar bons resultats. Més recentment la implantació de la recollida separada de la fracció orgànica es va produir, probablement afavorida per la proximitat de Catalunya, en alguns municipis de Menorca i Mallorca.

Si bé molts dels plans i programes de gestió de residus municipals de la majoria de comunitats autònomes incorporen des de fa molts anys la previsió de portar a terme la recollida selectiva de la matèria orgànica, en realitat les experiències que s'han portat a terme són, exceptuant el cas de Catalunya, força reduïdes.

A banda de les experiències abans esmentades, cal considerar les implantacions que han tingut lloc a:

- La Corunya, l'únic municipi de Galícia, fins ara, que ha implantat la recollida selectiva de la fracció orgànica mitjançant un contenidor específic al carrer.

- Les illes de Menorca (Alaior, Es Mercadal) i Mallorca (Binissalem, Bunyola, Calvià, Esporles, Porreres, Puigpunyent, etc.), la majoria dels quals recullen els residus orgànics porta a porta.
- Diversos municipis de l'àmbit de la Diputació de Guipúscoa (Sant Sebastià –barri d'Amara, Aretxabaleta, Azkoitia, Azpeitia, Zarautz i Zumaia), que han apostat per un cinquè contenidor marró tancat per a la recollida selectiva de la fracció orgànica d'aportació voluntària (els veïns que participen tenen una clau), i de la Mancomunitat de San Marcos (Ursubil), que recull porta a porta.

A banda de la recollida selectiva de la fracció orgànica, cal destacar que en algunes comunitats autònomes està proliferant de manera molt potent el compostatge domèstic.

Comparació amb les dades de recollida selectiva de FORM a Europa

D'acord amb l'European Compost Network (ECN), la Xarxa europea de compostatge, (<http://www.compostnetwork.info>), pel que fa a la gestió dels residus orgànics, Europa es divideix en 4 categories.

A Àustria, Bèlgica (només a Flandes), Alemanya, Suïssa, Luxemburg, Itàlia, Espanya (només a Catalunya), Suècia i Holanda, pertanyents a la 1a categoria, la política de promoció de la recollida selectiva de la fracció orgànica està àmpliament implementada.

Estat de desenvolupament de la implementació de la recollida selectiva i tractament dels residus orgànics a la UE

Dinamarca, Regne Unit i Noruega formen part de la 2a categoria pel que fa a l'estat d'implementació de la recollida selectiva de la fracció orgànica dels residus municipals. Són països on s'està desenvolupant i organitzant un marc per a la recollida selectiva i el compostatge.

Finlàndia i França formen part de la 3a categoria, ja que són països que han desenvolupat estratègies per implementar aquest tipus de recollida, però encara es troben en el punt de partida.

En la 4a categoria hi ha els països on no s'ha detectat cap esforç per implementar una recollida separada dels residus orgànics. Aquest és el cas d'Espanya (en la majoria de comunitats autònomes), Grècia, Irlanda i Portugal. A la majoria d'aquests països encara es tracten els residus municipals en massa (sense efectuar recollida selectiva).

La recollida i el tractament dels residus orgànics difereix molt en els països de la Unió Europea. S'estima que en els països de la Unió hi ha un total de 49 milions de tones de residus orgànics potencialment recuperables. D'aquests, en l'actualitat, s'estan recollint selectivament al voltant del 35%, és a dir, uns 17 milions de tones de restes de menjar i restes vegetals, que són tractats principalment en plantes de compostatge i en menor mesura en plantes de digestió anaeròbica. Com a resultat d'aquest tractament s'obtenen aproximadament uns 9 milions de tones de composta, aplicable per a usos agrícoles, a Europa.